

Организација и реализација изложбе "Пренеси даље 05": Секција за текстил и савремено одевање ТИСО - УЛУПУДС у сарадњи са Манаковом кућом

Отварање изложбе: 24.март у 19ч, Манакова кућа, Гаврила Принципа 5, Београд

Време трајања изложбе: 24.март-17.април 2026

Број учесника на изложби: 50 аутора, од тога 7 су студенти

ПРЕНЕСИ ДАЉЕ

Континуитет као метод, текстил као знање, наслеђе као активна материја

Пета, јубиларна изложба *Пренеси даље* потврђује да ова платформа превазилази формат периодичне презентације и успоставља се као дугорочни истраживачки, педагошки и културни модел деловања. Као пројекат који Секција за текстил и савремено одевање УЛУПУДС-а реализује у сарадњи са Манаковом кућом, издвојеним одељењем Етнографског музеја у Београду, изложба се позиционира у сложенем пољу сусрета савремене ауторске праксе, институционалне меморије и етнографског текстилног наслеђа. Тај однос не представља само просторни оквир изложбе, већ и епистемолошку структуру самог пројекта.

Назив *Пренеси даље* у овом контексту функционише као оперативни принцип. Преношење се разуме као начин постојања знања. Оно не мирује нити се чува у непромењеном облику, већ се трансформише у праксу, кроз учење и кроз генерацијски континуитет. У том смислу изложба се може посматрати у оквиру савремених теорија нематеријалног културног наслеђа, како их дефинише УНЕСКО, према којима наслеђе не чине само предмети и артефакти, већ живе вештине, праксе, знања и ритуали који опстају једино уколико се континуирано изводе и преносе. Текстил представља један од најкомплекснијих медија таквог знања.

У етнографском контексту текстил је документ друштва. Он бележи технолошки ниво заједнице, доступност материјала, организацију рада, родне и породичне структуре, ритуале и симболичке системе. У савременом уметничком и дизајнерском пољу исти тај текстил постаје средство рефлексije о тим структурама. Ова двострука позиција чини га посебно погодним медијем дијалога између музејске грађе и савремене уметничке праксе.

Смештањем изложбе у простор Манакове куће остварује се сусрет између историјског артефакта и савременог рада. Тај сусрет није заснован на естетском цитирању прошлости нити на фолклорној естетизацији наслеђа. Он се одвија на нивоу структуре мишљења. Традиционалне текстилне технике као што су ткање, вез, конструкција, слојевитост и однос основе и потке могу се разумети као модели организације форме и процеса. Такав поглед присутан је и у савременој антропологији материјалности у којој се рад руком посматра као облик мишљења, где се знање не одваја од гестова већ настаје кроз интеракцију тела, алата и материјала. У том смислу текстил није само површина, већ процес у коме се мисаони и физички рад не могу раздвојити.

У ширем регионалном контексту текстилно наслеђе Балкана представља један од најсложенијих визуелних и технолошких система традиционалне културе. Разноврсност техника, структура ткања и орнаменталних система настајала је кроз векове на пресеку различитих културних утицаја, економских услова и друштвених модела живота. У тим текстилима сабрани су трагови локалних материјала, географских специфичности, миграција и трговинских путева. Тканине, ношње, ћилими и везови нису били само естетски објекти, већ и носиоци информација о идентитету заједнице, социјалном статусу и животним ритуалима. Управо зато етнографске збирке текстила не представљају само

збирку предмета, већ архив знања о начину живота и о односу човека према материјалу и простору.

У том смислу савремена уметничка пракса која се ослања на текстил улази у сложен дијалог са тим наслеђем. Тај дијалог не подразумева репродукцију орнамента нити формално цитирање традиционалних образаца. Савремени аутори често преузимају дубље принципе структуре, ритма, слојевитости и односа материјала. Традиционална логика конструкције постаје мисаони модел за савремено обликовање. Наслеђе се тако не појављује као стил, већ као метод разумевања форме и процеса.

У савременој уметности текстил се све чешће тумачи и као оно што се назива спорим медијем. За разлику од дигиталних слика које настају и циркулишу готово тренутно, текстил захтева време, понављање и концентрацију. Процес ткања, веза или ручне конструкције подразумева ритам рада који је везан за тело и за трајање. Такав ритам производи другачији однос према форми, али и према знању. У спорости израде садржана је могућност рефлексije, разумевања и промишљања процеса. Текстил у том смислу не функционише само као материјални објект, већ као начин мишљења који се развија кроз време. Ипак интерпретација текстила данас не бежи ни од нових технологија и то му даје додатно читање у савременој уметности.¹

Изложба *Пренеси даље* реафирмише занат као епистемолошку категорију. Овде се не ради о носталгији за прошлошћу, већ о другачијем режиму знања. Занат подразумева разумевање материјала, поштовање процеса и свест о времену потребном да форма сазри. Такво знање обликује и етички однос према раду.

Педагошка димензија пројекта додатно продубљује ову перспективу. Преношење знања не функционише као линеарно преношење готових модела, већ као динамично поље размене. У том простору искуство се преноси кроз разговор, корекције, експеримент и заједнички рад. Ауторство се формира кроз дијалог са традицијом, кроз менторски однос и кроз колективно искуство рада. Радови представљени на изложби настају управо из таквог процеса у коме се индивидуални израз развија у оквиру ширег поља знања. Зато је веома важна и чињеница да ова изложба отвара врата студентима, као младим професионалцима који ће знање и вештине "пренети даље".

Континуитет петог издања изложбе омогућава да се пројекат сагледа и као архив процеса у времену. Кроз вишегодишње трајање постаје могуће пратити промене у сензибилитету, односу према телу, простору, конструкцији и материјалу. Овај континуитет има посебну тежину у савременом културном контексту који је често обележен дисконтинуитетом, пројектним формама и фрагментарношћу уметничких пракси. *Пренеси даље* инсистира на идеји трајања и развоја.

Сарадња са Етнографским музејом у овом оквиру добија додатну теоријску димензију. Музеј се не појављује као место статичне прошлости, већ као активни учесник у савременим културним процесима.

Као јубилеј пета изложба *Пренеси даље* не затвара један циклус, већ чини видљивим модел деловања заснован на континуитету, одговорности и дијалогу између наслеђа и савремености. Она потврђује да се текстил може разумети као комплексан културни језик и као простор у коме се сусрећу тело, знање, време и заједница. Управо у том промишљеном преношењу знања кроз праксу и у продужавању тог ланца искуства налази се њена суштинска вредност.

Проф. Лидија Јовановић
МА Костимограф сценског одевања